הסדא *מהו להעלותם אחריו לגג? א"ל *גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה יתיב מרימר וקאמר לה להא שמעתא, איתיביה רבינא למרימר *ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו לחצות בו שיניו וחכמים אומרים לא יטול אלא מן האבוס של בהמה? הכי השתא התם אדם קובע מקום לסעודה הכא אדם קובע מקום לבית הכסא! אמר רב הונא אסור לפנות בשדה ניר בשבת, מאי טעמא: אילימא משום דוושא, אפילו בחול נמי, ואלא משום עשבים והאמר ריש לקיש צרור שעלו בו עשבים מותר לקנח בה והתולש ממנה בשבת חייב חטאת, אלא דילמא נקיט מעילאי ושדא לתתאי ומיחייב משום דרבה -*דאמר רבה [ג] היתה לו גומא וטממה: בבית חייב משום בונה בשדה חייב משום חורש. גופא אמר ר"ל צרור שעלו בו עשבים מותר לקנח בה והתולש ממנה בשבת חייב חטאת, אמר רב פפי ש"מ מדר"ל האי פרפיסא שרי לטלטולי מתקיף לה רב כהנא אם אמרו לצורך, יאמרו שלא לצורך? אמר אביי פרפיסא הואיל ואתא לידן *לימא ביה מילתא היה מונח על גבי קרקע והניחו על גבי יתידות מיחייב משום תולש היה מונח על גבי יתידות והניחו על גבי קרקע חייב משום נוטע. א"ר יוחנן אסור לקנח בחרס בשבת מאי טעמא: אילימא משום סכנה אפילו בחול נמי, ואלא משום כשפים אפי' בחול נמי לא, ואלא משום השרת נימין, דבר שאין מתכוין הוא? אמר להו רב נתן בר אושעיא: גברא רבה אמר מילתא נימא בה טעמא - לא מיבעיא בחול דאסור אבל בשבת הואיל ואיכא תורת כלי עליו שפיר דמי, קמ"ל. רבא מתני לה משום השרת נימין וקשיא ליה דר' יוחנן אדר' יוחנן מי א"ר יוחנן אסור לקנח בחרס בשבת אלמא דבר שאין מתכוין אסור והאמר *ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן *נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק? אלא מחוורתא כדרב נתן בר אושעיא; מאי כשפים? כי הא *דרב חסדא ורבה בר רב הונא הוו קא אזלי בארבא, אמרה להו ההיא מטרוניתא אותבן בהדייכו ולא אותבוה, אמרה איהי מילתא אסרתה לארבא, אמרו אינהו מילתא שריוהא, אמרה להו: מאי איעביד לכו דלא

מהו להעלותם אחריו לגג · אם עלה שם לפנות מי חיישינן לטירחא יתירא או לא: **שדוחה את לא תעשה** · דכתיב (דברים כב) והתעלמת מהם פרט לזקן ואינו לפי כבודו והכא נמי טלטול דרבנן אלאו דלא תסור אסמכוה רבנן ובמקום כבוד הבריות נדחה: **משלפניו** · קסמין המוטלין על גבי קרקע ולא אמרינן מוקצין נינהו: **לחצות** · לטול הבשר שבין השינים ולחצות ביניהן: **מן האבוס**. שהוא מוכן אלמא העמידו דבריהם במקום כבוד הבריות שפעמים שנראה מבחוץ וגנאי הוא לו: **התם אדם קובע לסעודה** . והיה לו להכין שם מאתמול: **הכא אדם קובע לבה"כ**. בתמיה פעמים שמוצא אדם שם והולך למקום אחר בית הכסא לא היה מצוי להם בבתיהן שהיו דרין בבתיהן בעלייה מפני דוחק בתים: **בשדה ניר** . חרישה ראשונה ועומד לזריעה: **משום דוושא**. ובשדה חבירו מפני שדש את נירו ומתקשה (את) החרישה: **משום עשבים** . שמחממת לחלוחית הגיר עשבים עולין על הצרור וכשהוא מקנח בו נתלשים: **מותר לקנח** . דאינו מתכוין לתלוש ומותר דהלכה כר"ש : **והתולש ממנו** . במתכוין חייב דמקום גידולו הוא (א) אע"פ שהוא צרור ואינו עפר: **שקיל מעילאי** . ממקום גבשושית: **ושדי לתתאי**. למקום גומא ומשוה החרישה והוי תולדה דחורש : **בבית** . שייך בנין וזה שמשוה גומות בנין הרצפה הוא ובשדה מתקן החרישה: **מדריש לקיש**. דאמר מותר לקנח בו ולא אמרינן צרור זה העשבים שעלו מלחלוחית הקרקע הן יונקין וכשמגביהן הרי הוא כעוקרן מגידוליהן: **האי פרפיסא** . עציץ נקוב שזרעו בו* ובתשובת הגאונים מצאתי שעושין אותה מכפות תמרים וממלאין אותם עפר וזבל בהמה וכ"ב או ט"ו יום לפני ר"ה עושין כל אחד ואחד לשם כל קטן וקטנה שבבית וזורעים לתוכן פול המצרי או קיטנית וקורין לו פורפיסא וצומח ובערב ר"ה נוטל כל אחד שלו ומחזירו סביבות ראשו שבעה פעמים ואומר זה תחת זה וזה חליפתי וזה תמורתי ומשליכו לנהר: **שרי לטלטולי** . ולא אמרינן תולש הוא : **לצורך** . קינוח כבוד הבריות: **חייב משום תולש** . דאינו נהנה שוב מריח הקרקע וע"ג דהאי חייב לאו דווקא אלא אסור משום דדמי לתולש דאי חייב ממש קאמר לצורך היכי שרי רבנן איסור כרת וסקילה משום קינוח ודומה לו במסכת סנהדרין (דף פב·) הבא על הכותית חייב משום נשג"ז דלאו מדאורייתא היא אלא מדרבנן : **משום סכנה** . שלא ינתק בו שיני הכרכשא שהיא תלויה בהן : **משום כשפים** . כדלקמן במתניתין : **השרת נימין** . שמשיר את השיער מפני שהוא חדוד : **דבר שאין מתכוין הוא** . ושמעינן ליה לר' יוחנן דאמר דבר שאינו מתכוין מותר לקמן במתניתין : **לא מיבעיא בחול** . שאין איסור טלטול בצרורות דאסור לקנח בחרס משום כשפים שהרי יכול לקנח בצרור : **אבל בשבת הואיל ואיכא תורת כלי עליו** . לחתות בו אור או לחשוף מים מגבא אימא שפיר דמי דמוטב שיקנח בו מלטלטל צרור : **קמ"ל** . דלא אי משום סכנה אי משום כשפים : **חופף** . מחליק שערו : **ומפספס** . קרפיר : **אבל לא סורק** . במסרק דודאי משיר שיער ומודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות אבל חופף ומפספס פעמים שאינו משיר, וכשמשיר דבר שאין מתכוין מותר : **מטרוניתא** . נכרית היתה : **אסרה מילתא** . דכשפים ואסרתה לארבא ולא זזה ממקומה : **אמרי אינהו מילתא** . על ידי שם טהרה (ב) :
דלא

מהו להעלותם לגג · פי' בקונט' מי חיישינן לטרחא יתירא וקשה לר"י א"כ הא דפריך (ג) דאסור ליטול קיסם משלפניו תיקשי לכולה שמעתין דשרי לטלטל אבנים מקורזלות ונראה לר"י דהכא מבעיא ליה משום דבית הכסא קרוב על הגג ויכול להכין שם מע"ש ומהדר ליה דאפ"ה שרי ולהכי פריך ליה (ד) דאסור לטלטל קיסם משלפניו לפי שהיה יכול להזמין מאתמול אבל אכולה שמעתא לא מצי פריך שדרכן היה לפנות בשדה ובית הכסא רחוק ולא אטרחוה רבנן להכנים שם מע"ש וגם אם יזמינם שמא יקחם אחר* :

וחכמים אומרים לא יטול אלא מן האבוס כו' · נראה לר"י דלאו דוקא מן האבוס אלא מן הראוי לאבוס דליכא למימר דכשאינו באבוס אסור דבטל אגב קרקע דהא תנן בהמביא כדי יין (ביצה דף לג:) וחכמים אומרים מגבב משלפניו ומדליק אלמא לאו בטל הוא והא דלא שרו בקיסם לחצות שיניו אלא להדליק משום דסברי לא ניתנו עצים אלא להסקה אבל בדבר הראוי לאבוס בהמה שרי אפי' לחצות שיניו ור"א דאמר התם נוטל אדם קיסם משלפניו לחצות שיניו ומגבב מן החצר ומדליק סבר דמה שבבית מוכן לכל מה שירצה אפי' לחצות שיניו אבל שבחצר אינו מוכן אלא להסקה:

והניחו ע"ג יתדות מיחייב משום תולש · האי מיחייב מכת מרדות מדרבנן כדפירש בקונטרס מדשרי ריש לקיש וקשה לר"י דאמרי' בפ"ק דגיטין (דף ז:) א"ר *יוחנן עציץ נקוב המונח ע"ג יתדות באנו למחלוקת ר"י ורבנן דלר"י פטור מן המעשר כדמפליג בין ספינה גוששת לשאינה גוששת ורבנן חייב אמר רבה דילמא לא היא ע"כ לא קאמרי רבנן אלא דספינה דלא מפסיק אויר אבל עציץ דמיפסיק אוירא אפילו רבנן מודו הא במתניתין חשבינן ליה כמחובר מדאורייתא אפי' הניחו על גבי יתדות ולא מיחייב משום תולש אלא מדרבנן ונראה לר"י דמתניתין לא סברא דחויא דרבה דהתם*:

והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה כו' · וא"ת והא בהגוזל קמא (ב"ק קב·) ובפ"ק דמס' ע"ז (דף ז·) אמר בתרי מסכתות אין סדר למשנה והכא סתם בנזיר ופלוגתא בפרק שני דביצה* (דף כג:) ר' יהודה אומר כל הכלים אין נגררין חוץ מן העגלה שכובשת ואין הלכה כסתם דשמא סתם ואח"כ מחלוקת היא ואין לומר דלר' יוחנן אפי' סתם ואח"כ מחלוקת הלכה כסתם דהא מסקינן בהחולץ (יבמות מב:) אליבא דר' יוחנן דרמי לך לא חש לקמחיה סתם ואח"כ מחלוקת היא ואין הלכה כסתם ותירץ רבינו שמואל מוורדון דבמחלוקת ואח"כ סתם באחת מסכת לכ"ע הלכה כסתם כדפרים בפ"ק דמס' ע"ז (דף ז·) בהא דפסיק כר"י דכל המשנה ידו על התחתונה פשיטא דמחלוקת ואח"כ סתם הוא אבל בתרי מסכתות כל אמוראי סברי דאין הלכה כסתם ור' יוחנן אית ליה דאפי' בתרי מסכתות הלכה כסתם או סתם במתני' ומחלוקת בברייתא דמסתמא סתם לבסוף ואין לנו לומר שסתם רבי קודם ושוב חזר ממה שפסק ואמוראי נינהו אליבא דרבי יוחנן כדאמר באלו טרפות (חולין דף מג·) :

הדרן עלך המוציא יין

רבינו חננאל

ירדו עליהן גשמים ונטשטשו מהן · כך שמעתי פירושו שאם נראו לו אבנים מקורזלות דבוק עם הקרקע ·ורידה גשמים · והוו טשטוש · דתניא התם נטשטשו ואין עושין פירות מי חיישינן שמא יהא (כסות) [כבושה] או בטוחן ואמרו אם היה רישומן ניכר של אבנים מותר לו ליטלן ולקנח בהן : וכי שרא רב חסדא להעלותו אחריו לגג דקאמר גדול כבוד הבריות : איתיביה רבינא למרימר וחכ"א אינו נוטל קיסם לחצות בו שיניו · אלא מן האבוס של בהמה: מאי טעמא מפני שהוא מוכן · הכא נמי לא ישול אבנים לקינוח · אלא מרשות שנפנה בו · ולא יעלה לגג · א"ל מרימר הכי השתא · אדם קובע מקום לסעודה · ומאי דליתיה התם לאו מוכן הוא · אבל בית הכסא לא הוה רגילין דקבעין ליה מקום · והלכך מן כל היכא דשקיל מוכן הוא : **אמר** רב הונא אסור לפנות בשדה ניריה בשבת · פירוש ניריה · חרישה · כדכתיב נירו לכם ניר · ותניא נרשה קרע שנתים · [illegible] **אמר** רב פפי שמע מינה מדר"ל האי פרפיסא שרי לטלטולה בשבת · [illegible]
מתקיף לה רב כהנא אם אמרו לצורך יאמרו שלא לצורך · [illegible] היה מונח ע"ג קרקע והניחו על גבי יתידות חייב משום תולש [illegible]

לא א מיי' פכ"ז שם טוש"ע שם סעיף ה:
לב ב מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה ב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שיב סעיף ט:
לב [ב] מיי' שם פ"ח הלכה ה ופרק י הלכה יג:
לג ג שם סעיף ג:
לד ד מיי' פ"ח שם הלכה ג:
[ועיין תוס' סוכה לו: ד"ה בשבת עלמא]
לה ה שם הלכה ד:
לו ו מיי' שם הל' כ' טוש"ע או"ח סימן שיב סעיף ד:
[עי' תוס' גיטין ז. ד"ה דילמא]
[ועיין תוס' עירובין לג: ד"ה לא תימא וכו' תמלא על נכון]

נושא אין להתבונות בשדה שנחרשה

נושא קינוח בשבת בצרור שעלו בה עשבים

נושא איסור קינוח בחרס

[לקמן קמ: ע"ש וש"נ]
ביצה לג. ע"ש תוספתא דביצה פ"ג
[לעיל עג: ע"ש]
[לעיל מ. וש"נ]
לעיל כ. נזיר מב.
חולין קב.

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה והתולש ממנו וכו' גידולו הוא (ואע"פ וכו' עפר) תא"מ ונ"ב ס"א אינו: (ב) ד"ה אמרי אינהו וכו' טהרה. נ"ב ועי' כל הכבר בחולין דף קה דהה רש"י שם: (ג) תוס' ד"ה מהו וכו' הא דפריך דאסור ליטול: (ד) בא"ד ולהכי פריך ליה אמאי דאסור:

גליון הש"ס
גמ' ותנן נזיר חופף. עי' פ"ו דכלאים בר"ש שם: רש"י ד"ה חייב משום תולש וכו' לאו דוקא אלא אסור וכו' לעיל דף מ"ו מאי חייב מכת מרדות: